

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr. 8
la Hotărârea Consiliului INJ
nr. 16/2 din 17.10.2022*

CURRICULUM

la disciplina
„EXPERTIZE MEDICO-LEGALE”
(candidați la funcții de judecător și de procuror)

AUTOR:

Vasile ȘARPE

Conferențiar universitar,

formator INJ

_____ **AVIZAT**

Director interimar al INJ

Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2022

I. PRELIMINARII

Medicina legală reprezintă o specialitate medicală care utilizează un complex de cunoștințe și metode de investigații cu caracter medico-biologic pentru rezolvarea problemelor socio-juridice în practica de drept. Această disciplină urmărește drept scop principal obiectivizarea și evaluarea în orice speță juridică a aspectelor medicale ce privesc viața, sănătatea și demnitatea populației și prezentarea lor printr-un suport probatoriu științific și expertal. Fiind la graniță cu științele medicale și juridice, medicina legală este procedural necesară în toate cauzele juridice cu implicații medicale, precum și în toate cele medicale cu implicații juridice.

Programa disciplinară pentru medicina legală este concepută ca un document normativ și reglator, proiectat să conțină informații succinte și utile candidaților la funcția de procuror și de judecător, pentru desfășurarea corectă și eficientă a procesului juridic ce ține de infracțiuni ce lezează dreptul omului la viață, sănătate, integritate corporală, inviolabilitate sexuală, etc.

Posedarea cunoștințelor de ordin medico-legal va determina competențe profesionale necesare unei bune și raționale reglementări legale în cadrul îndeplinirii justiției. În acest context, prezentul curriculum este orientat spre familiarizarea cu conceptele principale în medicina legală, cu actele legislative utilizate în domeniul respectiv, dar și particularitățile de utilizare a lor și de interpretare corespunzătoare.

II. COMPETENȚE

Ca urmare a activităților simulative, audientul va obține competențe, datorită cărora va putea:

- să înțeleagă și să poată distinge noțiunile principale din domeniul medicinei legale;
- să delimiteze competențele medicinei legale și să categorisească obiectele de cercetare ale ei;
- să dețină cunoștințe și abilități practice de determinare a obiectului de cercetare medico-legală și a sarcinilor înaintate față de expert;
- să deosebească tipurile principale de leziuni, produse prin factori traumatici mecanici, fizici, chimici;
- să aprecieze și interpreteze corect și obiectiv concluziile medico-legale;
- să aplice corespunzător procedura penală sau civilă în cazul dispunerii și administrării cauzelor cu implicare medico-legală.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul modulului de activități simulative la disciplina „Medicina legală”, audientul va fi capabil să:

- determine obiectele de cercetare și formele expertizelor medico-legale;
- explice importanța concluziilor medico-legale pentru judecată;
- enumere motivele expertizei medico-legale a cadavrelor;
- definească fenomenul morții, moartea aparentă, clinică și biologică;
- enumere formele, categoriile și genul morții în aspect medico-juridic;
- stabilească diagnosticul morții la fața locului;
- evidențieze modificările cadaverice precoce și tardive;
- analizeze caracterul distrugerii cadavrului de către insecte și animale;
- argumenteze motivele și organizarea cercetării cadavrului exhumat;
- enumere sarcinile și etapele de cercetare a cadavrului la fața locului;

- caracterizeze specificul cercetării cadavrului în diverse forme de moarte violentă;
- analizeze specificul cercetării cadavrului în cazuri de moarte maternă, cadavru neidentificat;
- formuleze specificul cercetării cadavrelor de prunci la fața locului;
- enumere motivele expertizei medico-legale a persoanelor în viață;
- definească noțiunea de vătămare corporală;
- caracterizeze particularitățile expertizei medico-legale a vătămării integrității corporale sau a sănătății;
- identifice criteriile de apreciere a gravității vătămării corporale;
- definească vătămarea corporală gravă;
- definească vătămarea corporală medie și ușoară;
- caracterizeze infracțiunile sexuale, cazurile de nașteri recente și avort criminal;
- analizeze expertizele filiației, motivele și formele de organizare;
- enumere factorii traumatizanți și mecanismele lor de acțiune;
- evidențieze tipurile leziunilor mecanice;
- identifice documentația medicală necesară pentru expertiza medico-legală;
- caracterizeze cerințele față de documentele medicale și dosarele penale/civile prezentate pentru expertiza medico-legală;
- enumere prevederile legislative în domeniul ocrotirii sănătății;
- identifice deficiențele în activitatea lucrătorilor medicali;
- explice formele de responsabilitate a lucrătorului medical;
- enumere cazurile de expertize medico-legale pe dosare penale și civile și în cazul asistenței medicale defectuoase;
- caracterizeze procedura de expertizare a deficiențelor medicale, formele de expertiză în comisie și complexă;
- evidențieze formele petelor de sânge depistate la fața locului;
- formuleze cerințele față de ridicarea, ambalarea și expedierea corpurilor delictate la cercetări medico-legale;
- definească întrebările adresate spre rezolvarea expertizei corpurilor delictate de origine biologică;
- caracterizeze obiectele supuse expertizelor medico-legale toxicologice, histologice, biologice, medico-criminalistice;
- enumere metodele de cercetare a obiectelor biologice în secțiile specializate ale serviciului de medicină legală.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice/ activități simulative	Evaluarea
Expertize medico-legale	Vasile Șarpe	I	24	8	16	Evaluare continuă/ examen final

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR DE CURS ȘI ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE

Nr. d/o	Tema orelor de curs și instruirii prin activități simulative	Ore curs	Ore practice/ activități simulative
1.	<p>Expertiza medico-legală a cadavrelor și a părților de cadavre umane</p> <p>1. Tanatologie medico-legală. Moartea: definiție și concepții. Diagnosticul și clasificarea morții.</p> <p>2. Fenomenele cadaverice precoce și tardive.</p> <p>3. Cercetarea cadavrului la fața locului.</p> <p>4. Expertiza medico-legală a cadavrului.</p> <p>5. Particularitățile examinării cadavrelor pruncilor.</p> <p>6. Particularitățile expertizei cadavrelor în cazurile de moarte violentă, moarte maternă, cadavru neidentificat, exhumat, scheletat, în putrefacție avansată, părți de cadavru, reexaminarea cadavrului.</p>	2	4
2.	<p>Expertiza medico-legală a persoanelor</p> <p>1. Motivele examinării medico-legale a persoanelor.</p> <p>2. Expertiza medico-legală a vătămării integrității corporale sau a sănătății.</p> <p>3. Expertiza medico-legală a stării de sănătate, vârstei, filiației, stărilor de ebrietate și intoxicație.</p> <p>4. Algoritmul de apreciere a gravității vătămării corporale.</p> <p>5. Stările sexuale contestabile și infracțiunile sexuale.</p>	2	4
3.	<p>Expertiza medico-legală în baza documentelor medicale</p> <p>1. Cerințele înaintate față de documentele medicale și dosarele penale/civile prezentate pentru expertiza medico-legală.</p> <p>2. Expertiza medico-legală a persoanelor și cadavrelor în baza documentelor medicale.</p> <p>3. Expertiza medico-legală a deficiențelor profesionale medicale.</p> <p>4. Prevederile legislative în domeniul ocrotirii sănătății.</p> <p>5. Expertiza medico-legală în comisie și complexă.</p>	2	4
4.	<p>Expertiza medico-legală a obiectelor biologice de origine umană și a corpurilor delictive</p> <p>1. Obiectele de proveniență biologică și cercetarea lor (sânge, spermă, salivă, sudoare, lapte, fire de păr ș.a).</p> <p>2. Depistarea, descrierea, recoltarea, împachetarea și expedierea probelor delictive în laboratoarele medico-legale.</p> <p>3. Expertiza medico-legală biologică a corpurilor delictive de origine biologică.</p> <p>4. Expertiza medico-legală toxico-narcologică.</p> <p>5. Expertiza medico-legală histologică.</p> <p>6. Expertiza medico-legală medico-criminalistică.</p>	2	4
TOTAL		8	16

VI. METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE/RESURSE LOGISTICE

Metodica activităților de simulare	Resurse logistice
<p><i>Reguli referitoare la activitățile de simulare.</i></p> <p>Scenariile folosite în activitățile de simulare sunt elaborate de către formator pe baza cazurilor practice, fără utilizarea datelor personale ale obiectului expertizat, în conformitate cu tematica.</p> <p>În selectarea cazurilor practice pentru activități de simulare, pe lângă specificul tematic, se va ține cont și de situații des întâlnite în practica medico-legală, dar și de subiecte complicate sau dificil de soluționat, necesitând eforturi suplimentare de înțelegere a particularităților medico-legale.</p> <p>Scenariile nu vor include și actele procesuale care se întocmesc de către ordonator (solicitări, ordonanțe, demersuri), aceasta urmând a fi întocmite de către audienți în procesul activităților de simulare.</p> <p>Scenariile vor fi întocmite pe baza rezolvărilor de probleme, a studiilor de caz, a dezbaterilor, a simulărilor de activități procedurale în cadrul expertizelor medico-legale, în grup sau individual.</p> <p>În dependență de caz și de argumentele aduse, audientul cu rol de judecător sau de procuror, va avea în sarcină evaluarea și interpretarea potrivită a activităților medico-legale în cadrul spețelor.</p> <p><i>Activitatea scrisă în cadrul simulărilor.</i></p> <p>În funcție de felul activităților simulative, audienții vor activa individual sau în grup (de la 2 la 4 persoane), cu distribuirea rolurilor corespunzătoare de procuror, judecător, parte vătămată, dar și medic legist. Repartizarea audienților pe grupuri și pe roluri se face de către formator la începutul orei practice. Tot atunci, fiecărui grup i se repartizează scenariul cauzei care urmează să fie simulată în dependență de tema simulării.</p> <p>Activitatea scrisă în cadrul grupurilor are loc concomitent, în toate grupurile și într-un interval de timp nu mare de 25-30 minute, în dependență de caz.</p> <p>Pentru aceasta, formatorul pregătește un număr de scenarii la tema respectivă egal cu numărul de grupuri de audienți, astfel încât în activitatea scrisă să fie antrenați toți audienții candidați la funcția de judecător și/sau procuror.</p> <p><i>Aspecte metodice de lucru în grup.</i></p> <p>Audienții, în dependență de rolurile atribuite, studiază separat materialele scenariului și pregătesc planul de activități de mai departe, în raport cu sarcinile repartizate.</p> <p>În cazurile de simulare a activităților de procedură și a ședințelor</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ săli de studii; ○ calculator, imprimantă; ○ acces la internet, materiale de birotică; ○ după caz: morga și muzeul medico-legal; ○ halate medicale de unică folosință (la activități în morga medico-legală); ○ după caz: tablă flipchart, proiector, tablă interactivă (smart), fotografii tematice, cadavre umane (morga), preparate anatomice (muzeul medico-legal), rapoarte medico-legale tematice, soft ZOOM.

<p>de judecată, fiecare audient va ține cont de particularitățile de competență medico-legală.</p> <p>Audienții cu rol de judecător, dar și cei cu rol de parte vătămată, medic legist sau procuror, își vor verifica cunoștințele acumulate prin admiterea sau respingerea anumitor sarcini (cereri, recursuri, întrebări, etc.).</p> <p>În timpul activităților scrise în grupuri, formatorul se află în auditoriu, supraveghează activitatea audienților, răspunde la întrebări și dă sfaturi și recomandări.</p> <p><i>Activitatea verbală în cadrul simulărilor.</i></p> <p>Activitățile simulative verbale au loc prin simularea cazurilor din practica medico-legală, care necesită o analiză succintă și sunt potrivite pentru dezbateri, brainstorming și altele, formatorul având rol de apreciere și dirijare corectă.</p> <p>Simulările procedurilor de urmărire penală a ședințelor de judecată se efectuează în limita acțiunilor de colaborare cu medicul legist.</p> <p>Activitățile de simulare se fac pe rând, grup după grup.</p> <p>Formatorul dă aprecieri activităților de simulare generale și individuale.</p> <p>De asemenea, formatorul dă exemple de bune practici și de rele practici.</p>	
--	--

VII. EVALUAREA

Evaluarea se va efectua continuu și la final.

A. Evaluarea continuă a audientului se va face cu note pe scara de la 1 la 10 pentru fiecare activitate în care este antrenat. Notele vor fi acordate pentru competențele tematice aplicate în cadrul activităților de simulare (individual sau în grup), precum și pentru calitatea prestației verbale.

La evaluarea continuă a activității se va ține cont de:

- analiza activității la ore și comportamentală;
- interviuri orale, participări la dezbateri;
- activitățile de simulare;
- soluționarea spețelor;
- susținere de testări;
- recapitulări zilnice;
- audituri în formă scrisă.

B. Evaluarea finală va consta în susținerea unui examen scris, care va fi alcătuit din două etape: teoretică – evaluată prin testare în sistemul ILIAS și practică – soluționarea unei spețe.

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE

Acte normative:

1. Codul Penal al RM (Legea nr.985,18.04.2002) // Monitorul Oficial al RM nr.128-129 din 13.09.2002.
2. Codul de Procedură Penală al RM (Legea nr.122,14.03.2003) // Monitorul Oficial al RM, nr. 104-110 din 07.06.2003.
3. Codul de Procedură Civilă al RM (Legea nr. 225 din 30.05.2003) // Monitorul Oficial al RM nr.82-86 din 22.06.2002.
4. Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar (Nr. 68 din 14.04.2016) // Monitorul oficial al RM nr. 157-162 din 10.06.2016.
5. Legea ocrotirii sănătății (Nr. 411 din 31.05.1995) // Monitorul Oficial al RM nr. 34/373 din 22.06.1995.
6. Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului (Nr. 263 din 27.10.2005) // Monitorul Oficial al RM nr. 176-181 din 30.12.2005.
7. Legea cu privire la exercitarea profesiei de medic (Nr. 264 din 27.10.2005) // Monitorul Oficial al RM nr. 172-175 din 23.12.2005.
8. Regulamentul Centrului de Medicină Legală, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 58 din 04.02.2010 // Monitorul Oficial al RM nr. 20-22 din 09.02.2010.
9. Ordinul MS nr.199 din 27.06.2003 cu privire la Regulamentul de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, Monitorul Oficial nr. 170-172 din 08.08.2003
10. Ordinul MS nr.157 din 30.05.2005 cu privire la implementarea în practica medico-legală și neurochirurgicală a indicațiilor metodice ”Aprecierea medico-legală a gravității vătămării corporale în traumele cranio-cerebrale”
11. Ordinul MS nr. 1257 din 07.11.2013 cu privire la aprobarea ”Instrucțiunii cu privire la aprecierea volumului incapacității permanente de muncă”

Literatură de specialitate:

1. Baciú Gh. Curs de Medicină Legală. Chișinău, 2013, 302 p.
2. Baciú Gh. Expertiza medico-legală a cadavrului și persoanei. Chișinău: CEP Medicina, 2008, 178 p.
3. Baciú Gh., Pădure A., Șarpe V. Traumatismele mecanice în aspect medico-legal. Chișinău, 2006.
4. Dolea, I., Cataraga, O., Coșleț, M., Șarpe V., Pădure A., Lungu E., Grosu V. Ghidul ordonatorului expertizei judiciare / Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale. – Chișinău: Bons Offices, 2022. – 276 p.
5. Scripcaru Călin, Ioan Beatrice. Medicina Legală în justiție, - Iași: Ed.Cugetarea, 2001.